

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی

دوره ۱۰، شماره ۳۸، پاییز ۱۴۰۱

ص: ۱۴۶-۱۳۵

واکاوی عوامل مؤثر بر شایستگی‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران

علیرضا فغانی^۱ - فرشاد امامی^{۲*} - سیدحسین علوی^۳ - محمدحسین قربانی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، واحد آیت‌الله آملی، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران. ۲. استادیار، گروه مدیریت

ورزشی، واحد آیت‌الله آملی، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران. ۳. استادیار، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه

فنی و حرفه‌ای، تهران، ایران. ۴. استادیار، پژوهشگاه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۰۹، تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۲/۲۴)

چکیده

هدف این تحقیق سطح‌بندی روابط مؤلفه‌های شایستگی‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران بود. جامعه آماری این تحقیق شامل ۱۳ نفر از خبرگان، داوران، کارشناسان و اعضای هیئت‌علمی بودند که به‌صورت هدفمند انتخاب شدند. جهت سطح‌بندی مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال از تکنیک مدل‌سازی ساختاری تفسیری (ISM) به کمک نرم‌افزار MATLAB استفاده شد. به همین منظور در این پژوهش، از سیستم قضاوت خبرگان استفاده شده است و پرسشنامه‌ای به‌صورت زوجی از لحاظ تأثیرپذیری و تأثیرگذاری بر یکدیگر مابین گروهی خبره توزیع گردیده است. روایی پرسشنامه نیز از طریق روایی صوری و محتوایی توسط پنج تن از خبرگان که در تحقیق مشارکت داشتند مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌ها نشان دادند در بررسی روابط مؤلفه‌های تحقیق، مؤلفه‌های "شایستگی مدیریتی" در سطح اول و "شایستگی روان‌شناختی و شایستگی اجتماعی" در سطح دوم قرار گرفته‌اند که نشان‌دهنده تأثیرپذیری بالای این سه متغیر است. همچنین مؤلفه‌های "شایستگی دانشی و شایستگی جسمانی و شایستگی زمینه‌ای" در سطح سوم قرار گرفتند که به‌عنوان تأثیرگذارترین مؤلفه‌های شایستگی‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران بودند. در نهایت با استفاده از تکنیک MICMAC متغیرها بر حسب قدرت هدایت و وابستگی مورد تحلیل قرار گرفتند.

واژه‌های کلیدی

داوران، سطح‌بندی، شایستگی‌های حرفه‌ای، لیگ برتر فوتبال، مدل‌سازی ساختاری تفسیری.

مقدمه

امروزه ورزش دارای جایگاه خاصی در بین جوامع است. کشورها با صرف هزینه‌های زیاد و افراد با تحمل سختی‌ها و تلاش فراوان سعی می‌کنند سکویافتخار ورزش را به دست آورند. همچنین برگزاری مسابقات و میزبانی تورنمنت‌های بزرگ ورزشی به شکلی باشکوه افتخار بزرگی برای کشورها محسوب می‌شود (۲۳). در ورزش اهمیت منابع انسانی بیش از دیگر زمینه‌ها نمود پیدا می‌کند؛ زیرا این افراد هستند که در دنیای ورزش نقش‌آفرینی می‌کنند. ازجمله این منابع انسانی، در ورزش داوران رقابت‌های ورزشی هستند (۱۷). داوران نماینده فدراسیون در میدان رقابت محسوب می‌شوند و دشوارترین وظایف ورزشی را بر عهده دارند. قضاوت خوب و عادلانه یک داور باعث می‌شود تا همگان (ورزشکاران، مربیان، تماشاگران و غیره) به تمجید از نهاد برگزارکننده رقابت بپردازند (۵).

داوران بعد از مربیان و بازیکنان، رکن سوم مسابقات ورزشی را تشکیل می‌دهند که درعین‌حال، دشوارترین وظایف ورزشی را بر عهده دارند. چون قضاوت خوب سبب تسهیل در برگزاری رویداد ورزشی می‌شود و در این صورت مهارت‌های بازیکنان و تاکتیک‌های تیم نتیجه مسابقه را تعیین می‌کند (۸). همچنین قضاوت ضعیف از ارزش رویداد می‌کاهد و لذت بازیکنان، مربیان و تماشاگران را کاهش می‌دهد. البته اگر آن‌ها اشتباه کنند اغلب مورد بازخواست افکار عمومی قرار می‌گیرند و برعکس، وقتی مسابقه روند طبیعی خود را طی می‌کند، داوران کمتر موردتوجه عمومی قرار می‌گیرند (۶). لذا قضاوت و داوری در ورزش به دلیل ماهیت و روح مبارزه‌طلبی ورزش، شغلی چالش‌برانگیز و پرهیجان است. داوری از جنجالی‌ترین بحث‌های فوتبال ایران و جهان است که با موانع و مشکلات متعددی روبرو

است. امروزه روزنامه‌های ورزشی اشتباهات داوران فوتبال را تیتیر کرده و از آن به‌عنوان فاجعه قلمداد می‌کنند. به برخی از داوران فوتبال، برچسب رشوه‌گری و حمایت از تیم خاصی زده می‌شود. همه این موارد حاکی از توجه مردم و رسانه‌ها به داوری فوتبال است (۲۲). فوتبال حرفه‌ای امروزی با افزایش سرعت بازی و پیچیدگی همراه است (۲۴). لذا ایجاب می‌کند که داوران فوتبال نیز مهارت خود را بهبود داده تا همگام با بازیکنان در موقعیت‌های مختلف بازی عکس‌العمل‌های مناسب از خود نشان دهند (۱).

پارپا و میچلیدز^۱ (۲۰۲۲) در پژوهش خود نشان دادند که داوری فوتبال یک کار چالش‌برانگیز است که مستلزم پرداختن به نیازهای فیزیکی، فیزیولوژیکی و شناختی بالایی است (۲۵). استرادا و همکاران^۲ (۲۰۲۲) در تحقیق خود بر اهمیت آموزش متغیرهای روان‌شناختی برای ارتقای عملکرد بهتر و نیاز به ارتقای برنامه‌های آموزشی برای مدیریت کارآمد هیجانی و پیشگیری از سندرم ناشی از خستگی که بر سلامت داوران تأثیر می‌گذارد، تأکید کردند (۲۶). پلوساژ و فیرک و چکوفسکی^۳ (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند که زبان بدن، آمادگی جسمانی، نوع صحبت کردن، خندیدن، ظاهر و استیل داور بر کیفیت تعاملات داور تأثیر مثبت و معنادار دارد (۲۱). آراگانوپینا^۴ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهش خود مؤلفه‌های اساسی عملکرد عالی داوران را سه شاخص آمادگی فردی، آمادگی برای مسابقه و مدیریت بازی برشمردند (۱۵). رودزیتیس و کالجس و لایسس^۵ (۲۰۱۴) در پژوهش خود نشان دادند که انتخاب زمان عکس‌العمل، آمادگی بدنی، کیفیت تصمیمات، زمان عکس‌العمل، ضریب هوشی، آمادگی روان‌شناختی و توانایی حفظ تمرکز از مهم‌ترین ویژگی‌های داوران بازی‌های ورزشی می‌باشند (۲۲).

4. Aragão e Pina

5. Rudzitis, Kalejs & Licis

1. Parpa & Michaelides

2. Estrada et al

3. Ploszaj, Firek & Czechowski

پترسون لیدبوم و پریکس^۱ (۲۰۱۰) در پژوهش خود نشان دادند که فشارهای اجتماعی ناشی از حضور تماشاچیان بر رفتار داوران فوتبال ایتالیا تأثیر دارد، به‌طوری‌که هنگام مملو بودن ورزشگاه از تماشاچی، به نسبت زمانی که ورزشگاه خالی بوده، داوران تنبیهات سخت‌تری را علیه بازیکنان به کار برده‌اند (۲۰). همچنین دهمن^۲ (۲۰۰۵) در پژوهش تجربی خود دریافت، هیجانات زیاد مسابقه، رفتار تماشاچیان و علاقه به تیم خانگی، تصمیمات داوران را طی مسابقات تحت تأثیر قرار داده است. شواهد نشان می‌دهند که داوران فوتبال به‌منظور قضاوت کم‌اشتباه نه‌تنها در طول هفته بلکه در طول فصل از نظر آمادگی جسمانی باید در شرایط خوب و یکنواختی باشند، در غیر این صورت دچار دهیدراسیون (کم‌آبی) می‌شوند و درنهایت بر عملکرد ذهنی و جسمی آن‌ها تأثیر می‌گذارد (۱۶). رضانی‌نژاد و لقمانی و پورسلطانی (۱۳۹۳) در پژوهش خود نشان دادند آنچه داوران فوتبال را راغب به ادامه حضور در این حرفه می‌کند، علی‌رغم تمامی فشارها و تنش‌های موجود، ویژگی شغلی اهمیت وظیفه و تنوع مهارت است. شاید در دنیای امروزی، داوری فوتبال برای داوران به دلیل مسائل جانبی، شغل مهمی محسوب نشود، اما صرف‌نظر از مسائل و مشکلات داوری فوتبال، باید این حرفه را همانند مربیگری و بازیکنی به‌مثابه یک شغل در نظر گرفت و ماهیت این شغل را بررسی کرد. چراکه در این شغل، داوران فوتبال در طول هفته و همین‌طور در طول فصل مسابقات و در زمین مسابقه با مسائل متعددی دست‌وپنجه نرم می‌کنند (۶).

بررسی ادبیات و مباحث مرتبط با داوری به‌ویژه در حوزه ورزش نشان می‌دهد داوری از ابعاد مختلفی برخوردار است که مهم‌ترین آن‌ها بُعد قانونی، اجتماعی، اخلاقی، روانی و اقتصادی است (۲). ورزش حرفه‌ای نیاز به داوری حرفه‌ای

دارد، که با ویژگی‌هایی نظیر آمادگی کافی روان‌شناختی، تخصص و کیفیت بالای قضاوت و همچنین برخورد صحیح و مطلوب با تمام شرکت‌کنندگان محقق می‌شود (۹). در چنین شرایطی، داوران برای تحت کنترل درآوردن جزئیات اتفاقات در زمین در طول مسابقات به مهارت‌های دیداری عالی نیاز دارند. آن‌ها همچنین برای پیش‌بینی اتفاقات بازی، نیاز به مهارت‌های شناختی دارند، می‌دانند که کدام اقدامات را باید تماشا کنند و تصمیمات سریع و مناسبی اتخاذ کنند (۱۱). این مهارت‌ها باید در داوران نیز موردبررسی قرار گیرد تا ارزیابی شود که آیا آن‌ها این نقش - های پیچیده را در این کار ایفا می‌کنند یا خیر (۱۹). بنابراین تمرکز بر داوران مخصوصاً در ورزش فوتبال، به‌عنوان یکی از منابع مهم نیروی انسانی فدراسیون درزمینهٔ برگزاری مسابقات و توجه به ویژگی‌هایی که در این شغل وجود دارد به‌منظور طراحی مجدد شغل داوری فوتبال، ضروری به نظر می‌رسد. لذا مسئله اصلی تحقیق این است که سطح‌بندی شایستگی‌های مطلوب داوران لیگ برتر فوتبال ایران چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق بر اساس هدف از نوع تحقیقات کاربردی و بر اساس ماهیت و روش انجام کار از نوع تحقیقات توصیفی است. برای گردآوری داده‌ها جهت شناسایی مؤلفه‌ها از پرسشنامه محقق ساخته که دارای ۶ مؤلفه و ۷۱ گویه بود استفاده شد. جامعه آماری تحقیق در بخش خبرگان شامل ۱۳ نفر از داوران و کارشناسان که شامل کارشناسان فوتبال و کارشناسان داوری و همچنین اعضای هیئت‌علمی نیز شامل کسانی که درزمینهٔ شایستگی داوران فوتبال تحقیق‌هایی انجام داده‌اند بود که به‌صورت هدفمند انتخاب شدند. جهت سطح‌بندی مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال

استفاده از تکنیک MICMAC متغیرها برحسب قدرت هدایت و وابستگی مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌های پژوهش

نتایج جدول (۱) ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد شرکت‌کننده برای سطح‌بندی مؤلفه‌های شایستگی‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران را نشان می‌دهد.

از تکنیک مدل‌سازی ساختاری تفسیری (ISM) به کمک نرم‌افزار MATLAB استفاده شد. به همین منظور در این پژوهش، از سیستم قضاوت خبرگان استفاده شد و پرسشنامه‌ای به صورت زوجی از لحاظ تأثیرپذیری و تأثیرگذاری بر یکدیگر مابین گروهی خبره توزیع گردید. روایی پرسشنامه نیز از طریق روایی صوری و محتوایی توسط پنج تن از خبرگان که در تحقیق مشارکت داشتند مورد تأیید قرار گرفت مورد تأیید قرار گرفت درنهایت با

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی افراد شرکت‌کننده

جنسیت	مرد	۹	۶۹/۲ درصد
زن	۴	۳۰/۸	
سن	۳۰ تا ۴۰ سال	۵	۳۸/۴
۴۱ تا ۵۰ سال	۵	۳۸/۴	
بیشتر از ۵۰ سال	۳	۲۳/۲	
تحصیلات	لیسانس	۲	۱۵/۴
فوق لیسانس	۶	۴۶/۲	
دکتری	۵	۳۸/۴	

باشد در آن خانه عدد صفر و در خانه قرینه عدد ۱ گذاشته می‌شود. اگر نماد خانه ij حرف X باشد در آن خانه عدد ۱ و در خانه قرینه نیز عدد ۱ گذاشته می‌شود. اگر نماد خانه ij حرف O باشد در آن خانه عدد صفر و در خانه قرینه نیز عدد صفر گذاشته می‌شود.

مدل‌سازی ساختاری تفسیری ISM

در این قسمت برای تحلیل داده‌های پرسشنامه مدل‌سازی ساختاری تفسیری که برخاسته از نظر ۱۳ خبره بود از نرم‌افزار MATLAB استفاده شد. جهت شروع فرآیند تجزیه و تحلیل داده‌ها بر مبنای تکنیک ISM یک ماتریس ۶ در ۶ شامل مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال در قالب فرم پرسشنامه در اختیار خبرگان قرار داده شد که آن‌ها بر اساس اصول تکنیک ISM این ماتریس را تکمیل نمودند. از خبرگان دانشگاهی و نخبگان خواسته شد تا نظر خود را در رابطه با روابط دوه‌دوی میان این مؤلفه‌ها بیان نمایند.

با تبدیل نمادهای ماتریس SSIM به اعداد صفر و یک ماتریس دستیابی اولیه به دست می‌آید بدین صورت که اگر نماد خانه ij حرف V باشد در آن خانه عدد ۱ و در خانه قرینه عدد صفر گذاشته می‌شود. اگر نماد خانه ij حرف A

جدول ۲. ماتریس دسترسی اولیه مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال

عامل i	عامل j	مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال					
		روان‌شناختی	مدیریتی	دانشی	اجتماعی	جسمانی	زمینه‌ای
شایستگی روان‌شناختی		۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی مدیریتی		۰	۱	۰	۰	۰	۰
شایستگی دانشی		۰	۱	۰	۰	۱	۱
شایستگی اجتماعی		۱	۱	۰	۰	۰	۰
شایستگی جسمانی		۱	۱	۰	۱	۱	۱
شایستگی زمینه‌ای		۱	۱	۱	۰	۱	۱

داشته باشد خانه‌هایی که با علامت * مشخص شده‌اند، نشان می‌دهند که در ماتریس دسترسی اولیه صفر بوده و پس از سازگاری عدد یک گرفته‌اند جدول (۳).

ماتریس دستیابی اولیه جدول (۲) باید این قانون بررسی شود که اگر $i, k=1 \rightarrow j, k=1$, $i, j=1$. یعنی اگر معیار A با معیار B رابطه داشته باشد و معیار B نیز با معیار C رابطه داشته باشد آنگاه معیار A نیز باید با C رابطه

جدول ۳. ماتریس دسترسی سازگار شده

عامل i	عامل j	مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال					
		روان‌شناختی	مدیریتی	دانشی	اجتماعی	جسمانی	زمینه‌ای
شایستگی روان‌شناختی		۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی مدیریتی		۰	۱	۰	۰	۰	۰
شایستگی دانشی		۱*	۱	۱	۱*	۱	۱
شایستگی اجتماعی		۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی جسمانی		۱	۱	۱*	۱	۱	۱
شایستگی زمینه‌ای		۱	۱	۱	۱*	۱	۱

استفاده کرد (یعنی ماتریس دسترسی اولیه A ، n بار در خودش ضرب می‌شود تا پایدار شود) جدول (۴).

$$A^{n-1}=A^n$$

$$SSIM=Boolean(A^{n-1}=A^n)$$

که SSIM ، ماتریس خود تعاملی ساختاری است.

بعد از محاسبه ماتریس دسترسی اولیه، ماتریس دسترسی نهایی^۱ برای ابعاد با در نظر گرفتن رابطه تسری به دست می‌آید تا ماتریس دستیابی اولیه سازگار شود. برای محاسبه تراوایی از ضرب بولی ماتریس‌ها به نحو زیر می‌توان

جدول ۴. ماتریس دستیابی نهایی مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال

عامل i	عامل j	مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال					
		روان‌شناختی	مدیریتی	دانشی	اجتماعی	جسمانی	زمینه‌ای
شایستگی روان‌شناختی		۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی مدیریتی		۰	۱	۰	۰	۰	۰
شایستگی دانشی		۱	۱	۱	۱	۱	۱
شایستگی اجتماعی		۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی جسمانی		۱	۱	۱	۱	۱	۱
شایستگی زمینه‌ای		۱	۱	۱	۱	۱	۱

ماتریس دستیابی نهایی از لحاظ سازگاری مورد بررسی قرار گرفت و مشکلی از این لحاظ مشاهده نشد. در نهایت ستون قدرت نفوذ از جمع سطری و ستون وابستگی از جمع

ستونی حاصل می شود و ماتریس قدرت نفوذ- وابستگی شکل می گیرد جدول (۵).

جدول ۵. ماتریس قدرت نفوذ-وابستگی

عامل i	عامل j	مؤلفه های شایستگی داوران فوتبال					
		روان شناختی	مدیریتی	دانشی	اجتماعی	جسمانی	زمینه ای
شایستگی روان شناختی	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی مدیریتی	۰	۱	۱	۰	۰	۰	۱
شایستگی دانشی	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۶
شایستگی اجتماعی	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۳
شایستگی جسمانی	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۶
شایستگی زمینه ای	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۶
وابستگی	۵	۶	۳	۵	۳	۳	۳
رتبه	دو	یک	سه	دو	سه	سه	سه

سطح بندی ابعاد توسط نرم افزار MATLAB به شرح

زیر در جدول (۶) گزارش شده است:

جدول ۶. سطح بندی مؤلفه های شایستگی داوران فوتبال

سطح سوم	سطح دوم	سطح اول
[۳و۵و۶]	[۱و۴]	۲

برای تعیین سطح هر یک از عوامل می بایست مجموعه

عوامل خروجی، ورودی و مشترک آن ها مشخص شود. به

همین منظور جدول سطح بندی طراحی می گردد جدول (۷).

جدول ۷. سطح بندی مؤلفه های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال (سطح یک)

سطح	ورودی	خروجی	۶	۵	۴	۳	۲	۱
			زمینه ای	جسمانی	اجتماعی	دانشی	مدیریتی	روان شناختی
۱	۴و۱	۴و۲و۱	۰	۰	۱	۰	۱	۱
۲	۱	۱و۲و۳و۴و۵و۶	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۳	۶و۵و۳	۱و۲و۳و۴و۵و۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۴	۴	۴و۲و۱	۰	۰	۱	۰	۱	۱
۵	۶و۵و۳	۱و۲و۳و۴و۵و۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱
۶	۶و۵و۳	۱و۲و۳و۴و۵و۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱

همان‌گونه که در جدول (۷) مشاهده می‌شود مجموعه خروجی و مجموعه مشترک مؤلفه دوم یعنی شایستگی مدیریتی یکسان هستند. لذا این مؤلفه در سطح یک مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال قرار می‌گیرد.

یعنی این مؤلفه تأثیر چندانی بر سایر مؤلفه‌ها ندارد. با حذف این مؤلفه و حذف شماره آن از مجموعه‌ها می‌توان مؤلفه‌های سطح دوم را شناسایی نمود.

جدول ۸. سطح‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال (سطح دوم)

سطح	ورودی	خروجی	۶	۵	۴	۳	۱
			زمینه‌ای	جسمانی	اجتماعی	دانشی	روان‌شناختی
۱	۴۰۱	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶۰۷	۰	۰	۱	۰	۱
شایستگی روان‌شناختی							
۳	۶۰۵ و ۳	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶۰۷	۱	۱	۱	۱	۱
شایستگی دانشی							
۴	۴۰۱	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶۰۷	۰	۰	۱	۰	۱
شایستگی اجتماعی							
۵	۶۰۵ و ۳	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶۰۷	۱	۱	۱	۱	۱
شایستگی جسمانی							
۶	۶۰۵ و ۳	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶۰۷	۱	۱	۱	۱	۱
شایستگی زمینه‌ای							

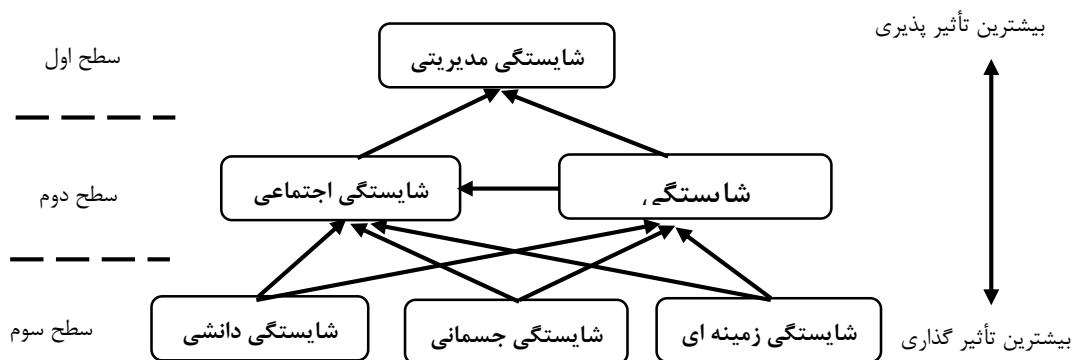
همان‌گونه که در جدول (۸) مشاهده می‌شود مجموعه خروجی و مجموعه مشترک مؤلفه‌های اول و چهارم یعنی شایستگی روان‌شناختی و شایستگی اجتماعی یکسان هستند. لذا این مؤلفه‌ها در سطح دوم مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال قرار می‌گیرند. پس از حذف مؤلفه‌های سطح دوم و شماره‌های آن مؤلفه‌ها از مجموعه‌ها می‌توان عوامل سطح سه را مشخص کرد.

جدول ۹. سطح‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال (سطح سوم)

سطح	ورودی	خروجی	۶	۵	۳
			زمینه‌ای	جسمانی	دانشی
۳	۶۰۵ و ۳	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶۰۷	۱	۱	۱
شایستگی دانشی					
۵	۶۰۵ و ۳	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶۰۷	۱	۱	۱
شایستگی جسمانی					
۶	۶۰۵ و ۳	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶۰۷	۱	۱	۱
شایستگی زمینه‌ای					

همان‌گونه که در جدول (۹) مشاهده می‌شود مجموعه خروجی و مجموعه مشترک مؤلفه‌های سوم، پنجم و ششم یعنی شایستگی دانشی، شایستگی جسمانی و شایستگی زمینه‌ای یکسان هستند. لذا این مؤلفه‌ها در سطح سوم مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال قرار می‌گیرند.

در این مرحله بر اساس سطوح مختل مؤلفه‌ها، آن‌ها را بر اساس اولویت به‌دست‌آمده از بالا به پائین ترسیم می‌کنیم (شکل (۱)).

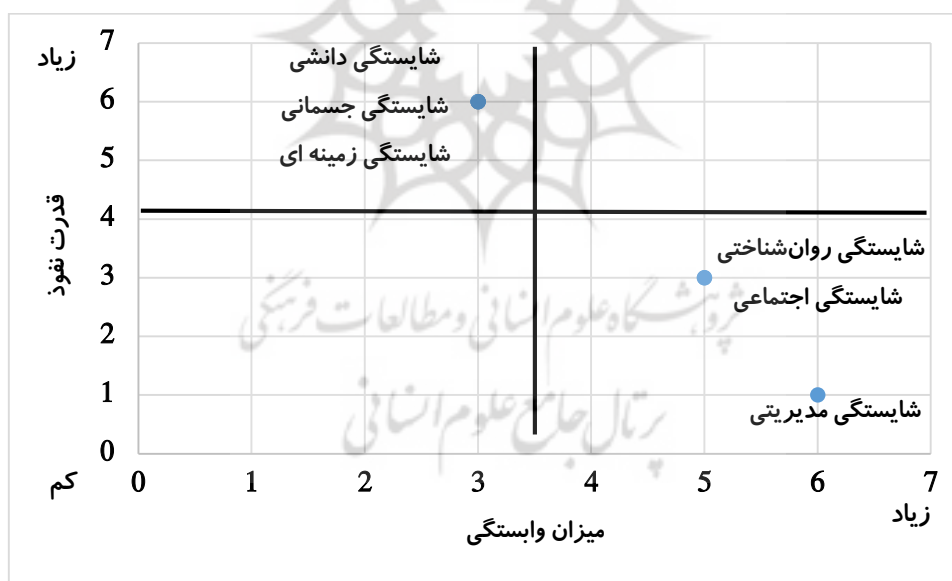
شکل ۱. مدل ساختاری تفسیری مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال

با توجه به خروجی نرم‌افزار MATLAB، آزمون

MICMAC به صورت زیر هست. جدول (۱۰).

جدول ۱۰. قدرت نفوذ و میزان وابستگی (نمودار MICMAC)

عوامل	شایستگی روان‌شناختی	شایستگی مدیریتی	شایستگی دانشی	شایستگی اجتماعی	شایستگی جسمانی	شایستگی زمینه‌ای
قدرت نفوذ	۳	۱	۶	۳	۶	۶
میزان وابستگی	۵	۶	۳	۵	۳	۳

نمودار ۱. قدرت نفوذ و میزان وابستگی (نمودار MICMAC)

با توجه به نتایج آزمون MICMAC و نمودار (۱)

دسته اول شامل "متغیرهای وابسته" است که نیروی نفوذ ضعیفی دارند، با این وجود از نیروی وابستگی بالاتری نسبت به سایر مؤلفه‌ها برخوردارند (مؤلفه شایستگی مدیریتی).

دسته دوم نیز شامل "متغیرهای وابسته" است که نیروی نفوذ ضعیفی دارند، با این وجود از نیروی وابستگی بالاتری نسبت به سایر مؤلفه‌ها برخوردارند (مؤلفه شایستگی روان‌شناختی و شایستگی اجتماعی).

(۱۳۹۵) (۳) و آراگائوپینا و همکاران، (۲۰۱۹) (۱۵) همسو است.

نتایج دیگر این تحقیق حاکی از آن بود که شایستگی‌های روان‌شناختی نیز از شاخص‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران بود. عوامل روان‌شناختی مجموعه‌ای از ویژگی‌های رفتاری افراد است که بر شایستگی و بهره‌وری تأثیر می‌گذارند. این بدان مفهوم است که هرچقدر داوران لیگ برتر فوتبال ایران بتوانند برای قضاوت در لیگ برتر فوتبال ایران از سازه‌های روان‌شناختی مثبت‌تر بهره ببرند و به‌عبارتی دیگر بتوانند از مکانیسم‌های روان‌شناختی برای کاهش و از بین بردن عوامل مخرب روان‌شناختی به‌خوبی بهره گیرند و جنبه‌های مثبت روان‌شناختی را در رفتارهایشان بیشتر مشارکت دهند می‌توانند با حفظ تمرکز و اعتمادبه‌نفس در طول قضاوت و در شرایط متنوع مسابقات به‌خوبی از عهده شرایط برآیند و بتوانند با خودکنترلی بهتر در تصمیم‌گیری‌ها موفق‌تر عمل کنند. یافته‌های این بخش از پژوهش با نتایج تحقیقات رنجبر و همکاران، (۱۳۹۲) و آراگائوپینا و همکاران، (۲۰۱۹) (۱۵) و رودزیست و همکاران، (۲۰۱۴) (۲۲) همسو است.

نتایج دیگر نشان داد که شایستگی‌های جسمانی نیز از مهم‌ترین شاخص‌های شایستگی حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران است. که دارای بیشترین تأثیرگذاری نسبت به سایر مؤلفه‌ها است. داوران علاوه بر آمادگی جسمانی به ویژگی‌های جسمانی مطلوبی هم نیاز دارند. این بدان مفهوم است که داشت استیل بدنی جذاب، توانایی فیزیکی و جسمانی داور، داشتن تناسب‌اندام و خوشایند و چشم‌نواز بودن ظاهر جسمانی داور می‌تواند در ایجاد جو مثبت نسبت به قضاوت داور و درک مثبت‌تر از سوی تماشاگران و بازیکنان مؤثر باشد. درواقع داشتن استیل و

دسته سوم نیز شامل "متغیرهای مستقل" است که نیروی نفوذ قوی دارند، اما نیروی وابستگی آن‌ها ضعیف است، که درواقع متغیرهای کلیدی هستند و با ایجاد تغییر در آن‌ها می‌توان بر بقیه متغیرها تأثیر گذاشت. (مؤلفه شایستگی دانشی و شایستگی جسمانی و شایستگی زمینه‌ای).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف کلی پژوهش حاضر سطح‌بندی شایستگی‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران بود. یافته‌های نشان داد که یکی از شاخصه‌های الگوی شایستگی حرفه‌ای داوران فوتبال لیگ برتر شایستگی‌های مدیریتی آن‌ها است که بیشترین تأثیرپذیری را نسبت به سایر مؤلفه‌ها دارا است. بر این اساس می‌توان چنین ادعان داشت که داوران حاضر در لیگ برتر فوتبال ایران وقتی بتوانند از مهارت‌هایی نظیر قاطعیت، شجاعت، مهارت‌های ارتباطی مؤثر، بهبود کار تیمی در حین قضاوت بهره ببرند، شایستگی‌های مدیریتی آن‌ها بهبود می‌یابد. یافته‌های این بخش با نتایج تحقیق آراگائوپینا و همکاران، (۲۰۱۹) (۱۵) و هانان و همکاران، (۲۰۱۶) (۱۸) همسو است.

یافته‌های دیگر این تحقیق نشان داد که شایستگی‌های اجتماعی از دیگر شاخص‌های اصلی شایستگی داوران لیگ برتر فوتبال ایران است. لذا داوران فعال در لیگ برتر فوتبال ایران به‌منظور حضور فعال و بهتر و همچنین بهبود عملکرد و ارائه قضاوت‌های مطلوب و با حداقل خطا بایستی بتوانند در حوزه اجتماعی از ویژگی‌های منحصربه‌فردی بهره گیرند. همچنین به‌منظور درک و شناخت رفتارها و هنجارهای هواداران و بازیکنان مناطق و اقلیم‌های مختلف بایستی با فرهنگ آن‌ها آشنایی داشته باشند و در این زمینه بتواند اطلاعاتی را کسب کند. یافته‌های این بخش با نتایج تحقیق بروجردی و همکاران،

ظاهر جذاب داوران منجر به منحصر به فرد بودن داور می- شود و این امر می تواند در ایجاد یک جایگاه مطلوب و بهبود اعتماد به نفس داوران مؤثر باشد. یافته های پژوهش حاضر با نتایج تحقیق آراگانوپینا و همکاران، (۲۰۱۹) (۱۵)، پلوساژ و همکاران، (۲۰۲۰) (۲۱) و رودزیست و همکاران، (۲۰۱۴) (۲۲) همسو است.

یافته های دیگر این تحقیق نشان داد که شایستگی های زمینه ای بر شایستگی حرفه ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران مؤثر است که دارای تأثیر گذاری زیاد است. این بدان مفهوم است که وقتی داوران از یک سری ویژگی های ذاتی از جمله ضریب هوشی بالا، علاقه مندی و پتانسیل و استعداد داورى برخوردار باشند و بتوانند این استعدادها و ویژگی های ذاتی را با برخی ویژگی های اکتسابی از جمله دانستن زبان بین المللی، داشتن سابقه فوتبالی و برند شدن در داورى بهبود بخشند. علاوه بر این به نظر می رسد شایستگی های زمینه ای در سنین پایین می تواند در استعدادیابی داوران و همچنین چینش داوران بر اساس شرایط مسابقه نقش بسیار چشمگیری را ایفا کند. یافته های پژوهش حاضر با نتایج تحقیق فتاح پور مرندي و همکاران، (۱۳۹۵) (۱۰) و هانان و همکاران، (۲۰۱۱) (۱۸) همسو است. یافته های دیگر نشان داد که شایستگی های دانشی از شاخص های اساسی شایستگی های داوران لیگ برتر فوتبال ایران محسوب می شود. شایستگی های دانشی درواقع میزان اطلاعات و آگاهی و دانشی است که داوران بایستی از سایر رشته ها و عوامل مؤثر بر قضاوت و داورى دارند که می تواند این دانش در دو حوزه عمومی و مرتبط با عوامل جامعه شناختی، تحصیلات عالی و آشنایی با تکنولوژیکی باشد. یافته های پژوهش حاضر با نتایج تحقیق آراگانوپینا و همکاران، (۲۰۱۹) (۱۵)، نقوی و همکاران، (۱۳۹۸) (۱۲) و جوادی فرد و همکاران، (۱۴۰۰) (۴) همسو است.

بنابراین، با توجه به شایستگی های جامعه شناختی شناسایی شده برای داوران لیگ برتر فوتبال ایران پیشنهاد می شود داوران حاضر در لیگ برتر فوتبال ایران از طریق مطالعه و حضور در دوره های تخصصی مهارت های اجتماعی درصدد بهبود شایستگی های جامعه شناختی برآیند. همچنین، پیشنهاد می شود کمیته داوران و دپارتمان داورى فدراسیون فوتبال حاضر مدیریت بازی را به عنوان یکی از مهم ترین شاخص های ارزیابی عملکرد در انتهای فصل موردبررسی و بر اساس آن داوران را برای بازی های مهم فصل انتخاب کنند. علاوه بر این، برگزاری دوره های دانش افزایی، سمینارها، کتابچه ها، جزوات و سی دی های آموزشی و سمینارها با محوریت بهبود مهارت های روان شناختی موردنیاز داوران پیشنهاد می شود. توصیه می شود کمیته داوران و دپارتمان داورى فدراسیون فوتبال به منظور استعدادیابی داوران و همچنین ارتقاء داوران به مدارج بالاتر شایستگی های جسمانی و از جمله استیل و ظاهر جسمانی داوران را به عنوان یکی از شاخص های مهم داورى مدنظر قرار دهند. با توجه به شایستگی های زمینه ای شناسایی شده برای داوران لیگ برتر فوتبال ایران پیشنهاد می شود کمیته داوران و دپارتمان داورى فدراسیون فوتبال در انتخاب داوران برای لیست بین المللی شایستگی های زمینه ای را به عنوان یکی از مهم ترین مؤلفه های انتخاب داوران مدنظر قرار دهند. پیشنهاد می شود کمیته داوران و دپارتمان داورى فدراسیون فوتبال از طریق تشکیل کارگروه آنالیز عملکرد داوران به صورت هفته ای عملکرد فنی داوران را تجزیه و تحلیل کنند. پیشنهاد می شود کمیته داوران و دپارتمان داورى فدراسیون فوتبال ارائه مدارک دوره های تخصصی از جمله دوره های آموزش کامپیوتر و گواهی شرکت در همایش های اجتماعی و فرهنگی جهت بهبود شایستگی های دانشی داوران برای قضاوت در ابتدای فصل اجباری نماید.

منابع و مآخذ

۱. امانی، فرزانه؛ منادی، مرتضی و اخوان تفتی، مهناز. (۱۳۹۷). بررسی اثربخشی برنامه مداخله‌ای مبتنی بر موفقیت بر ارتقای شایستگی اجتماعی و پیشرفت تحصیلی در نوجوانان دختر شهرستان مشهد. نشریه علمی آموزش و ارزشیابی (فصلنامه)، ۱۱(۴۳)، ۹۱-۶۹.
۲. ایزدی، بهزاد؛ ابراهیمی، فرهاد و محمودیان، عابد. (۱۳۹۸). نقش رویکردهای شناختی در مقابله با استرس در داوران فوتبال. مطالعات روانشناسی ورزشی، ۸(۲۹)، ۲۰۲-۱۸۵.
۳. بروجرودی، مهدخت؛ فرقانی، محمد مهدی و رنجبر، محبوبه. (۱۳۹۵). الگوی شایستگی مدیران روابط عمومی با بهره‌مندی از رویکردهای نظری علم مدیریت و علم ارتباطات. فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، ۹(۱)، ۱۴۶-۱۲۹.
۴. جوادی فرد، فاطمه؛ امیرکبیری، علیرضا و دهگان، محمود. (۱۴۰۰). طراحی و تبیین مدل شایستگی مدیران شهرداری تهران. فصلنامه مطالعات منابع انسانی، ۱۱(۱)، ۲۶-۱.
۵. رفیعی، امید؛ علی دوست قهفرخی، ابراهیم و جعفری حجین، افسر. (۱۳۹۷). عوامل بازدارنده مؤثر بر نحوه قضاوت داوران فوتبال ایران. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۴(۲۷)، ۱۶۶-۱۵۵.
۶. رضائی‌نژاد، رحیم؛ لقمانی، محسن؛ پورسلطانی، حسین. (۱۳۹۳). مقایسه ویژگی‌های شغلی داوران فوتبال ایران. پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۲(۴)، ۶۶-۵۵.
۷. رنجبر، منصور؛ خائف الهی، احمد؛ دانایی فرد، حسن و فانی، علی اصغر. (۱۳۹۲). ارزیابی الگوی شایستگی‌های مدیران بخش سلامت: رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ۲۳(۱۰۹)، ۱۰۴-۱۱۳.
۸. سلطانی بناوندی، احد؛ قربانی قهفرخی، لیلا و رحیمی، امیر حسام. (۱۳۹۹). بررسی عوامل تأثیرگذار بر اشتباهات داوران لیگ یک و لیگ برتر فوتبال ایران. فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، ۷(۴)، ۵۰-۴۱.
۹. صالحی، حمید و محسنی، مریم. (۱۳۹۶). سطح اضطراب داوران فوتبال ایرانی: نقش خودآگاهی و سبک‌های مقابله. پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۷(۱۴)، ۲۵-۱۶.
۱۰. فتاح پور مرندي، مرتضی؛ کاشف، سیدمحمد؛ سیدعامری، میرحسن و شجیع، رضا. (۱۳۹۵). الگوی شایستگی مدیران ادارات کل ورزش و جوانان ایران با رویکرد نظریه داده‌بنیاد. رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، ۴(۱۵)، ۳۸-۲۳.
۱۱. کمالی، فاطمه؛ منوچهری نژاد، محسن و حکاک زاده، مینا. (۱۳۹۹). طراحی الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی داوران حرفه‌ای فوتبال ایران. مطالعات روانشناسی ورزشی، ۹(۳۴)، ۲۵۸-۲۳۵.
۱۲. نقوی، محبوبه؛ حسینی، سیدعماد، رضائی نژاد، رحیم و کشکر، سارا. (۱۳۹۸). طراحی مدل شایستگی‌های برند شخصی مربیان ورزش حرفه‌ای ایران. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۵(۳۰)، ۳۶۰-۳۴۳.
۱۳. هوشیار، وجیهه و رحیم نیا، فریبرز. (۱۳۹۲). ارائه مدل شایستگی مدیران شعب در سیستم بانکی. فصلنامه مدیریت توسعه و تحول، ۱۳۹۲(۱۳)، ۶۸-۵۵.

14. Ai, K., Oldrich, R., Tan, H., & Xu, P. (2020). Sustainable innovation in football referee training in Czech Republic. Sustainability, 12(7), 2821.

15. Aragão e Pina, J., Passos, A. M., Carvalho, H., & Travis Maynard, M. (2019). To be or not to be an excellent football referee: Different experts' viewpoints. *Journal of Sports Sciences*, 37(6), 692-700.
16. Dohmen, T. J. (2005). Social pressure influences decisions of individuals: Evidence from the behavior of football referees. Available at SSRN 725541.
17. Firek, W., Płoszaj, K., & Czechowski, M. (2020). Pedagogical function of referees in youth sport: Assessment of the quality of referee–player interactions in youth soccer. *International journal of environmental research and public health*, 17(3), 905.
18. Hanna, A. S., Ibrahim, M. W., Lotfallah, W., Iskandar, K. A., & Russell, J. S. (2016). Modeling project manager competency: an integrated mathematical approach. *Journal of Construction Engineering and Management*, 142(8), 04016029.
19. Muscella, A., Stefàno, E., Di Maglie, A., & Marsigliante, S. (2020). Referees' physical performance over a soccer season. *Sport Sciences for Health*, 16, 765-773.
20. Pettersson-Lidbom, P., & Priks, M. (2010). Behavior under social pressure: Empty Italian stadiums and referee bias. *Economics Letters*, 108(2), 212-214.
21. Płoszaj, K., Firek, W., & Czechowski, M. (2020). The Referee as an Educator: Assessment of the Quality of Referee–Players Interactions in Competitive Youth Handball. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(11), 3988.
22. Rudzitis, A., Kalejs, O., & Līcis, R. (2014). Model characterizing sports game referees. In *SHS Web of Conferences* (10).
23. Santos, T. R., Bicalho, C. C. F., Monteiro, A. C. P., Brandão, M. R. F., & Mansur-Alves, M. (2021). Burnout inventory for referees (bir): psychometric properties for Brazilian soccer referees. *Journal of Physical Education*, 32.
24. Slack, L., Butt, J., Maynard, I., & Olusoga, P. (2014). Understanding mental toughness in elite football officiating: perceptions of English Premier League referees. *Sport and exercise psychology review*, 10(1), 4-24.
25. Parpa, K., & Michaelides, M. (2022). Anthropometric, Strength, and Aerobic Fitness of Higher and Lower-Level Soccer Referees. *International Journal of Sports Science*, 12(1), 8-13.
26. Estrada, X., Priego, M., Morente, A. R., & Mora, C. A. (2022). Relationship between emotional intelligence, burnout and health perception in a sample of football Spanish referees. *Retos: nuevas tendencias en educación física, deporte y recreación*, (44), 960-975.

Exploring the factors affecting the professional competencies of the Iranian Premier League referees

Alireza Faghani¹- Farshad Emami^{*2} - Seyed Hossein Alavi³-

Moahammad Hossein Ghorbani⁴

1.PhD Student of Sports Management, Ayatollah Amoli Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran 2.Assistant Professor, Department of Sport Management, Ayatollah Amoli Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran 3.Assistant Professor, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, Technical and Vocational University (TVU), Tehran, Iran 4.Assistant Professor, Physical Education and Sport Science Institute, Iran.
(Received:2021/10/31;Accepted:2022/05/14)

Abstract

The purpose of this study was to investigate the relations of the components of the professional competencies of the Iranian Premier League referees. The statistical population of this study consisted of 13 experts, referees, experts, and faculty members who were targeted. The interpretative structural modeling technique (ISM) was used to level the referees' competence components using MATLAB software. So, in this study, an expert judgment system was used and a couple of questionnaires were distributed in terms of influence and influence on each other. The validity of the questionnaire was also confirmed by the formal and content validity of the 5 experts involved in the research. The findings showed that, the "managerial competence" components are at the first level and the "psychological competence and social competence" are at the second level, indicating the high influence of these three variables. Also, the components of "Knowledge Competence and Physical Competence and Background Competence" were also at the third level, which was the most influential component of the professional competencies of the Iranian Premier League referees. Finally, using the Micmac technique, the variables were analyzed in terms of conductivity and dependence.

Keywords

Interpretative Structural Modeling, Leveling, Premier League, Professional Competencies, Referees.

* Corresponding Author: Email: f.emami2007@yahoo.com ; Tel: +989101526203